

POGOVOR Z MITJO VEZOVIŠKOM, STROKOVNJAKOM ZA OSEBNO FINANČNO SVETOVANJE

Ne imejte vseh jajc v isti košari, raje razpršite denar!

Poglavitno vprašanje, ki se danes odpira tistim, ki želijo varen in dober donos, je, kam naložiti privarčevani denar. Mitja Vezovišek, direktor Vezovišek & partnerji, pravi, da je eno od pravil investiranja razpršenost. To pomeni, "da ne smemo vseh jajc položiti v eno košaro". Alternativne naložbe s kriptovalutami na čelu so le dodatek k portfelju, ne pa osnova.

Glede na izredno nizke obrestne mere v bankah je zagotovo povsem na mestu vprašanje, kam danes naložiti denar. So najboljša izbira še vedno bančni depoziti ali pa kriptovalute? Pri slednjih sicer finančni strokovnjaki opozarjajo na previdnost, čež da gre za špekulacije in ne naložbo...

Z vprašanjem, kam danes naložiti denar, se svetovalci srečujemo vsak dan. Ideje strank pa se spreminjajo, tako kot se spreminja smer vetra. Enkrat so to delnice, drugič nepremičnine, tretjič zlato, potem spet delnice... Morda drži, da so delnice letos precej drage, še posebno tiste, ki sestavljajo indeks S & P 500. In drži tudi, da obveznice razvitih držav ne prinašajo nobenih obresti več. A to še ne pomeni, da kdor koli na tem svetu ve, kaj bo z delnicami, obveznicami, ceno zlata ali nepremičnin jutri. Tega ne ve nihče, obstaja le nešteto analitikov, ki vsak dan poskušajo napovedati prihodnost. Žal so pri tem uspešni toliko kot tisti, ki napovedujejo športne rezultate. Velikokrat jih kaj preseneti in nihče izmed njih še ni večkrat zaporedoma pravilno napovedal prihodnosti. Ker je to preprosto nemogoče.

Denar nam lahko nekdo ukrade, če ga hranimo v nogavici, na daljši rok pa zaradi inflacije zagotovo izgubljamo vrednost. Če ga vezemo na banki za obdobje denimo treh let, tvegamo, da se v tem času inflacija močno dvigne in nam poje vse obresti ter še del glavnice. O tem, da lahko banka propade in celo država, ki jamči za depozite, bankrotira, danes nihče več ne govori.

V zadnjem letu pa največkrat slišimo, da so kriptovalute tiste, ki bodo prevzele primat, in da z nakupom kriptovalut lahko v kratkem času realiziramo desetkratnik vložka. Zato opažam zanimiv pojav, ko so nenadoma vsi zelo samozavestni in po nekaj uspešnih mesecih, ki temeljijo na močni rasti trga, ne pa strokovnosti posameznika, o sebi razmišljajo kot o strokovnjaku za investiranje v kriptovalute.

Res je, da smo priča tektonskim spremembam, ki jih prinaša tehnologija veriženja podatkovnih blokov (blockchain), in da je kriptoposlovanje trend, ki ga ni mogoče ustaviti. Vendar nas čaka še divja vožnja do trenutka, ko bodo vrednosti večine kriptovalut močno upadle ter se bo trg očistil in bodo nekatere izmed njih splošno sprejete. To bo seveda pomenilo izjemen skok navzgor, a treba bo izbrati pravega konja in vanj verjeti tudi, ko bodo vsi obupali.

Katera izmed naštetih naložb kot oblika varčevanja je po vašem mnenju najvarnejša in katera najdonosnejša?

Varnost in donos se vedno izključujeta! Če je nekaj zelo varno, potem ne more biti donosno, in obratno. To pomeni, da če vam kdo ponuja varno naložbo z donosom, višjim od tistega, ki vam ga lahko ponudi vaša banka, laže ali ne ve, o čem govori. Že res, da poznamo različne naložbene razrede in različna tveganja, a če želimo višji donos, kot nam ga ponuja banka, moramo prevzeti določeno tveganje.

Vsaka izmed naložb s seboj nosi lastno, zanjo specifično tveganje. Denar nam lahko nekdo ukrade, če ga hranimo v nogavici, sicer pa tako na daljši rok zagotovo izgubljamo vrednost, zaradi inflacije. Če ga vezemo na banki za obdobje denimo treh let, tvegamo, da se v tem času inflacija močno dvigne in nam »poje« vse obresti ter še del glavnice. O tem, da lahko banka propade in celo država, ki jamči za depozite, bankrotira, danes nihče več ne govori. Še pred nekaj leti pa smo o tem resno razmišljali in odpirali račune v Avstriji.

Nepremičnina lahko močno izgubi ali pridobi vrednost, lahko nastane požar, potres, kar običajno krije dobro premoženjsko zavarovanje, lahko pa se razplamti vojna, ko nam zavarovanje nič ne pomaga... Zlato prav tako precej niha v vrednosti, poleg tega ga moramo nekje še skladiščiti, da nam ga kdo ne odnese. Kriptovalute pa imajo poleg velikega nihanja vrednosti še eno napako – vse so v oblaku, na računalniku, v katerega nam lahko nekdo vdre.

Eno izmed pravil investiranja je zato razpršenost. To pomeni, da ne smemo vseh jajc položiti v eno košaro. Poleg tega moramo vedeti, da so alternativne naložbe, s kriptovalutami na čelu,

Nakup nepremičnine in oddajanje nista slaba ideja, a tega nikar ne počnete s sposojenim denarjem in tudi ne, če ta naložba sestavlja več kot 15 odstotkov vašega naložbenega portfelja, pravi Mitja Vezovišek.

dodatek k portfelju, ne pa osnova. Recept za uspešno investiranje je tako pravilno strukturiranje, nam prilagojen naložbeni portfelj. Če pogledamo naložbe v nepremičnine, so te zagotovo naložba za prihodnost, vendar tudi cenepremičnin trenutno rastejo. Najposameznik najame bančno posojilo in kupi nepremičnino za oddajanje? Je to sploh še varčevanje?

Najete posojila in nakup nepremičnine, četudi za oddajanje, ni varčevanje, gre za tvegano investicijo, nekateri bi rekli celo špekulacijo. Seveda vem, da smo Slovenci zelo nagnjeni k investiranju v nepremičnine in da je danes z Airbnb mogoče lepo zaslužiti, a če si za katero koli investicijo denar sposodimo, gre za veliko tveganje. Nihče izmed nas namreč ne ve, koliko bo določena nepremičnina vredna čez 20 let, niti ne ve, ali bodo poslovniki modeli, kot je Airbnb, ugasnili ali pa se bodo še naprej razvijali.

Poznam veliko ljudi, ki so kupili ali razmišljajo, da bi kupili stanovanje v središču Ljubljane, ki vsako leto privablja več turistov. A predstavljajte si, da

se trend obrne, da Slovenijo preplavi terorizem, kaj bo potem z vsemi temi turisti. In kaj bo z vašim stanovanjem, ki ga oddajate prek Airbnb. Samo pogledajte si primer Egipta, obmorskih krajev, kot sta Hurgada in Šarm el Šejk. Še pred nekaj leti smo vsi hodili tja, danes je turistov le za peščico. Predstavljajte si, da bi imeli tam apartma. Oddajati ga ne bi mogli, razen morda z ogromno izgubo. Skratka, to ne pomeni, da sta nakup nepremičnine in oddajanje slaba ideja, a tega nikar ne počnete s sposojenim denarjem in tudi ne, če ta naložba sestavlja več kot 15 odstotkov vašega celotnega naložbenega portfelja.

Zagotovo vas ljudje kot finančnega svetovalca sprašujejo, kako začeti varčevati, sploh če imajo denar dovolj le za preživetje in jim na mesec ostane zgolj nekaj deset ali sto evrov. Kaj jim svetujete?

S finančnim coachingom, kot strokovno rečemo svetovanju v takšnih primerih, se profesionalno ukvarja Ana Vezovišek, ki je, poleg tega, da je moja žena, tudi prva in za zdaj edina, ki strankam pomaga prav v takšnih primerih. Običajni »svetovalec« bi namreč stranko na vsak način želel pripraviti, naj se odpove eni kavi na dan, a brez konkretnih nasvetov, premišljenega načrtovanja družinskega proračuna in podpore usposobljenega coacha ne bo dolgoročnega učinka. Kot pravi Ana, je prvo pravilo, ki se ga moramo držati vsi, 10:10:80. To pomeni, da lahko največ 80 odstotkov svojih prihodkov porabimo za tekoče izdatke, kar pomeni, da moramo svoj življenjski slog ustrezno prilagoditi. Deset odstotkov moramo nameniti za varčevanje za kratkoročne cilje, kot je denimo dopust ali zavarovanje avtomobila, preostalih deset odstotkov pa za dolgoročne cilje, kot je denimo pokojnina.

Koliko je sicer priporočljivo nameniti za varčevanje in varnejšo prihodnost? Tretjino prihodka ali manj, morda več?

Če začnemo varčevati ob prvi plači in to počnemo vseh 40 let aktivne dobe, pazimo na stroške in čustva ter sestavimo ustrezen naložbeni portfelj, potem je

deset odstotkov prihodkov več kot dovolj za odlično pokojnino. Dejansko je dovolj že od šest in osem odstotkov, odvisno od izbrane naložbene strategije. Težava pa je, ker večina začne kasneje, nekateri celo prepozno.

Kot sem ugotavljal že pred tremi leti v knjigi Osební finančni načrt, velika napaka pri zastavljanju finančnih ciljev iz vida iz napadne ocene roka, ki ga ima posameznik na voljo za uresničenje cilja. Marsikdo se ne zaveda, da ima vsak svojo točko, ko ni več poti nazaj. V finančnem smislu to pomeni, da je to zadnji trenutek, ko še lahko ukrepamo, sicer nam zastavljenega cilja ne bo uspelo doseči nikoli v življenju. Zdaj že praktično vsi razumemo, da se ne moremo zanašati zgolj na državno pokojnino, temveč moramo za del prihodkov v pokojni poskrbeti sami, z varčevanjem. Če s tem predlogo odlašamo, pridemo do točke, ko ni več poti nazaj. Izračuni kažejo, da to točko dosežemo okoli 42. ali 43. leta starosti, ko imamo za seboj približno polovico delovne dobe. Če do takrat nismo ničesar privarčevali za pokojnino, bomo morali na novo definirati svoje finančne cilje in se sprizniti z znižanjem življenjske ravni v pokojni.

In ko smo že pri varčevanju za varno prihodnost, torej za zrela leta, kako in koliko varčevati ter kaj? V pokojninskih skladih?

Stari pregovor pravi, da mora kapital ohranjati vrednost. To drži, a pri varčevanju za pokojnino se moramo zavedati, da nam brez obrestnoobrestnega učinka

Res je, da smo priča tektonskim spremembam, ki jih prinaša tehnologija veriženja podatkovnih blokov (blockchain), in da je kriptoposlovanje trend, ki ga ni mogoče ustaviti. Vendar nas čaka še divja vožnja do trenutka, ko bodo vrednosti večine kriptovalut močno upadle ter se bo trg očistil in bodo nekatere od njih splošno sprejete.

ne bo uspelo privarčevati dovolj. In ker je varčevanje za pokojnino izrazito dolgoročno, je največja napaka ta, da varčujemo v varnih naložbah. Varnost in donos namreč ne gresta skupaj, kar pomeni, da se s tem odpovedujemo donosom in si tako zmanjšujemo pokojnino. Če denimo 30 let vlagamo 100 evrov na mesec v zajamčeni sklad življenjskega cikla, lahko pričakujemo tridostotni letni povprečni donos in na koncu okoli 58.000 evrov privarčevanih sredstev. Če pa isti znesek varčujemo v bolj dinamičnem skladu, lahko pričakujemo tudi sedemodstotni letni povprečni donos in na koncu okoli 117.000 evrov privarčevanih sredstev. To je kar dvakrat več!

Prvi korak do odlične pokojnine je torej znanje, osnovna finančna pismenost, ki vam bo pomagala ločiti prodajalca produktov od pravega svetovalca. Ko izberete svetovalca, potrebujete pokojninski načrt. To ni izrazna pokojninske vrzeli, kot vam ga mnogi ponujajo brezplačno, temveč individualen, vam prilagojen načrt, ki upošteva vaše želje, povprečne prihodke, obstoječe produkte in vse tri stebre pokojninskega varčevanja. Šele z načrtom v roki se lahko lotite izbire ustreznih finančnih produktov in izgradnje naložbenega portfelja za pokojnino. Večina produktov, ki vam jih bodo ponudili samooklicani svetovalci, ne predstavljajo najboljših izbire za vas, temveč za tistega, ki vam ta produkt sklepa. Zato ni pravo vprašanje, kateri produkt, temveč katerega svetovalca izbrati. x

10.PIES

23. - 24. 11. 2017,
Grand Hotel Portorož

Rdeča nit 10. PIEsa bo BigData in prediktivna analitika. Z nami bodo strokovni predavatelji iz Slovenije in partnerji iz tujine.

Program bo potekal v treh sekcijah:

1. Poslovna informatika; logistika in mobilne aplikacije
2. Procesna informatika, IoT
3. Pametna omrežja; upravljanje s sredstvi (asset management), centri vodenja, integracijah centrov vodenja in ostalih sistemov z informacijskim sistemom in zalednimi sistemi ter o bazah "Block Chain"

NE ZAMUDITE: zgodnje prijave le še do 27.10.2017, www.pies.si